

שמעתא למיקתא

גליון כט' - שבת שובה - פ' האזינו ה'תשע"א / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב'

האם איכא מצוה לחזור בתשובה

כתב הרמב"ן (דברים ל, ב) "ושבת עד ה' אלקיך וגו'" **שתשוב עד ה'** בכל לבבך ובכל נפשך, ע"כ. מבואר מדבריו דאיכא מצוה לחזור בתשובה. וכ"כ הרבינו יונה (שער א אות א ואות יד ושער ד אות יז), **הסמ"ג** (עשה טז) **והסמ"ק** (מצוה נג) דאיכא מצות עשה שישוּב החוטא מחטאו. וכן דעת ה**חרדים** (פ"ט אות לד). וכן מבואר **בזוהר** (נשא קנב עמ' א) "דהא פקודא דא היא מצות תשובה". וכן נקטו **האור החיים** ו**העמק דבר**.

אולם עיין **בחינוך** (מצוה ססד) שכתב שנצטוינו להתוודות לפני ה' על כל החטאים שחטאנו בעת שנתנחם עליהם וכו', ע"כ. משמע מדבריו שיש מצוה מן התורה לומר וידוי אחרי התשובה, אמנם עצם התשובה אינה מצוה.

וז"ל **הרמב"ם** (תשובה פ"א ה"א) כל מצוה שבתורה בין עשה בין ל"ת אם עבר אדם על אחת מהן וכו' כשיעשה תשובה וישוּב מחטאו חייב להתוודות וכו' וידוּי זה מצות עשה, ע"כ. ומבואר כנ"ל שרק הוידוי הוא מצות עשה ולא עצם התשובה.

אלא שלכאורה דבריו סותרים ז"א"ז שהרי בהקדמה להלכות תשובה (שם) כתב "מצות עשה אחת, והוא שישוּב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה", עכ"ל. משמע שגם התשובה היא חלק מהמצות עשה. ובאמת כן דעת **הקריית ספר** (שם) דהתשובה והוידוי מצוה אחת היא ולא הוּי תשובה מצוה בפני עצמה אלא עם הוידוי שהוא גמר התשובה.

וכן נקט **הגרי"פ לרס"ג** (ח"ג קפח עמ' ב) שלפי הרמב"ם מצות עשה דתשובה כלולה במצות וידוי והחזור בתשובה ולא התודה קיים חצי מצוה. וכן כתב **הערוה"ש** (דרוש כ. ובסי תרי"ב אות א) בדעת הרמב"ם דתשובה היא מצות עשה.

אבל **המנחת חינוך** (מצוה ססד אות ב) כתב בדעת הרמב"ם, שאין מצוה לחזור בתשובה אלא החזור בתשובה יש לו מצוה להתוודות, ועל כן אם לא עשה תשובה אין עליו עונש ביטול מצות עשה. ולפי דבריו צריך לומר שכוונת הרמב"ם בהקדמה הנ"ל, שהתשובה היא היכי תימצא להגיע למצות וידוי אבל היא עצמה אינה מצוה. וכן נקט **המשך חכמה** (דברים לא, יז). וכן מבואר **בהעמק דבר** (דברים ל, יא).

ולכאורה קשה על דברי המנ"ח ודעימיה שהרי מבואר בגמ' (רי"ה טז): בינונים תלויים ועומדים מר"ה ועד יוה"כ זכו נכתבים לחיים לא זכו נכתבים למיתה.

ועיין **בר"ח** (שם) שפירש דיזכוי הכוונה "חזרו בתשובה", ומשמע דע"י קיום מצות "תשובה" זוכה ונכתב לחיים. ועיין עוד **בלחם משנה** (שם פי"ג, ה"ג) שכתב דאם 'לא זכו' נכתבים למיתה, כי באלו עשרה ימים של תשובה הוא חייב לעשות תשובה, ואם לא עשה, הרי עוון אחד נוסף על העוונות, ע"כ. ולכאורה אם מי שאינו חוזר בתשובה לא ביטל מצוה, אמאי הוּי עוון אחד נוסף.

וע"כ צ"ל כמו שכתב **בעמק ברכה** (פומרנציק, עמ' קמו אות ב) שהטעם שבינונים, אם לא חזרו בתשובה, נחתמים למיתה, הוא משום שלא עקר עברות שהיה לו מקודם, שהרי אפילו אם עשה מצוות, אי אפשר להכריע על ידיהם את הכף כיון שבר"ה שקלו עוונותיו ונמצא בינוני ויצא עליו התביעה שלא נמצא צדיק בר"ה, וע"כ עליו לעשות תשובה שעל ידה עוקר העברות ונהפך לצדיק, ע"כ. ונמצא שאין התביעה על אי קיום של מצות תשובה, אלא על מה שלא עקר את העבירות שעבר, ודו"ק. ועיין **במאירי** (חיבור התשובה עמ' 247) מש"כ בשם הראב"ד. **ובריטב"א** (רי"ה שם ד"ה ומה שנאמר) בשם הרבינו יונה.

אלא שלפי דבריו יוצא חידוש גדול והיינו שבינונים רק ע"י תשובה יכולים לזכות ולא מועיל להוסיף עוד מעשים טובים כדי לזכות בדין. אולם עיין **בלבוש** (סי' תרב אות ט) שהביא שטוב לקדש את הלבנה בתוך עשרת ימי תשובה כדי שתבא מצוה זו ותוסיף על זכיותינו הקודמות ואולי תכריע את הכף לזכות ביום הדין. וכן דעת **הביאור הגר"א** (שם אות ח), וכן הביא **המ"ב** (שם ס"ק י). מוכח מזה שע"י עשיית מצוה אחת אפשר להכריע את הכף, וכן משמע מדברי הלחם משנה הנ"ל.

העלון נתרם ע"י הרב יחיאל כהן שליט"א להצלחה בכל הענינים

לע"נ רחל בת לאה ע"ה תנצב"ה

עבודת ראש השנה

א. זהירות בהנהגה בבימי ראש השנה

הנה עבודת יום ראש השנה מורכבת מפרטים רבים. חלקם ענינים גבוהים ונשגבים (כמו מהות הדין, מהות המלכת הקב"ה, ענין ב' הימים וכו'), חלקם נוגעים למצוות ומנהגי היום (תקיעת שופר, תפילות היום והפיוטים שבתפילה, אכילת הסימנים, תפילת תשליך וכו') וחלקם להנהגת האדם בב' ימים קדושים אלו. ויש לעמוד על ב' נקודות בעבודת היום.

בענין הנהגת האדם בראש השנה, כתב הג"ר שלמה וולבה זצ"ל (עלי שור ח"ב עמ' תלב - תלג) "... הרי ניתן לומר כי עצם גילוי מלכותו ית' בעולם ביום הדין הוא הוא המשפט. וכמה צריך להיות נזהר בשני ימי ראש השנה שיעברו בלי שום מכשול כלל וכלל; שני ימים אלה צריכים לעבור בשלימות ממש, שלא ניכשל ח"ו במידה רעה או בדיבור בטל ואצ"ל בדיבור או במחשבה זרה. כן יש להיזהר שלא לשבת בבטלה...

נמצא בספרים הקדושים, כי בר"ה יורדת נקודה אחת מחדשת מגזי' מרומים שבה גלומה צורת השנה החדשה, בדוגמת הכה היולי שנברא ביום ראשון של מעשה בראשית, ואת הנקודה הזאת מוריד הכלל ישראל בתפילותיו ותקיעותיו... ברם כל שני ימי ר"ה הם ימי דין, ומי יודע באיזה רגע מהם הוא יזכה בדינו!... הרי אמרו "כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה... רש"י בשישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפילה... (ר"ה טז): **ויש להבין בזה, שהאדם בהתנהגותו בר"ה זורע את כל מה שיצמח לו בשנה הבאה, ומכל מה שהוא עושה, מדבר וחושב בימי הדין צומח משהו במשך השנה...**"

ומתבאר בדבריו שזהירות גדולה נדרשת מאיתנו בימים אלו, לא הרי יום ר"ה כשאר ימים, ועל דרך משל י"ל שלא הרי ניתן שעובר האדם באחד מאברי' כהרי ניתן שעובר במוחו, שניתוח באחד מאברי' הגוף הוּי נפק"מ רק לאותו אבר משא"כ המוח שהוא ראש לכל האברים, וכל תנועה שאינה זהירה יכולה לגרום פגיעה שהשלכותיה בכל הגוף. כך גם בר"ה שהוא יום של "ראש" אינו ככל הימים, שבשאר הימים אם נכשל האדם בחטא - הרי זה כשולן לאותו יום, לא כן בראש השנה שהשלכות הם לכל השנה. ולכן בימים אלו תהיה הזהירות כפולה ומכופלת. ובפרט שמצויים נסיונות שונים (של קפיצא או כעס וכדו'), באופנים שונים וצורות שונות. והחכם עיניו בראשו ויודע לקראת מה הוא הולך. ומסתברא שמידה טובה מרובה, וכל התגברות וכל זהירות בימים אלו משפיעה לטובה על כל ימות השנה הבעל"ט.

ב. כוונת תקיעת שופר

מצוה גדולה זו של תקיעת שופר, ענינים רבים כלולים בה, ותחילת כל דבר יש להביא את לשון ה**יסוד ושורש העבודה** (שער יא, ג) "וכל תקיעה ותקיעה שישמע מהתוקע, יחשוב במחשבתו בשמחה עצומה מאד בזה הלשון: **אני מקיים בשמיעת תקיעה זו מצות עשה שציונו בוראי יתברך שמו, וכוונתי לתת לו יתברך נחת רוח בזה**". והיינו שיש לכוון שמקיים מ"ע דאורייתא ומכוון לצאת ידי חובתו.

והנה ידועים דברי הרמב"ם שצ"ל ענין השופר הוא להתעורר לשוב בתשובה. אלא שמצינו חידוש נפלא בדברי המקובל הג"ר שלום שרעבי זצ"ל שהתשובה בזמן תקיעת שופר מועילה אפילו על חטאים המעכבים את התשובה, וזה תמצית דבריו שהובאו **בפלא יועץ** (ראש השנה): "וכדי לעורר את עצמי ואת בני גילי רציתי להעתיק דברי קדוש המקובל האלקי מוהר"ש שרעבי מזרחי זלה"ה הובא בספרו הקדוש נהר שלום, מה שהיה אומר בשעת התקיעות, ומה טוב לדורשם ברבים כי דבריו דברי אלקים חיים והם כגחלי אש דברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב, כי יתן האדם את רוחו אליהן הם נוקבים את הלב עד בית חללו, וז"ל ידוע למי"ר פשט טעם מצות השופר הוא לעורר לזכות השנים כמ"ש הרמב"ם... ועתה עת רצון היא חזק ונתחזק להכניע לבנו ולשוב בתשובה שלמה כי שערי תשובה היום הם פתוחים ואותה אנו מבקשים כהיום הזה, כי כל עיקר תיקון השופר למעלה תלוי בתשובה, והכרח גדול הוא התעוררות הלב בתשובה כיום הזה, כי אין קול שופר פועל למעלה אם לא שעולה הקול בהתעוררות הלב בתשובה ואם לאו הוא כנגן המנגן. **ואפילו אם יש בידו של אדם חטא מחטאים המעכבים את התשובה כגון שהיה סיבה להחטיא את חבריו, בהתעוררות תשובה ביום הזה גורם לפתוח לו שערי תשובה, כי שערי תשובה פתוחים, והתעוררות תשובה מעט היום הוא כנגד טורח גדול בזמן אחר. ולכן עת לחננה ושעת רצון להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו בכלל ובפרט לקבל כ"א ממנו לשוב מאיזה עון שבידו...**"

יעזרנו ה' לנצל כראוי את ב' ימים קדושים של ראש השנה, באופן שישפיעו עלינו לטובה על כל השנה, ונזכה לשוב אליו בתשובה שלמה ואמיתית ויעלה זכרונו לפניו לטובה, להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים וימלאו כל משאלות לבנו לטובה. אכ"ר. נערך ע"י מחבר קונטרס **"עבודת חודש אלול יומי הסליחות"** מסדרת "עבודת המועדים" - להערות בטל' 6711693 - 02

הערות למערכת בטל' 571-3932 (02) עלות הנצחה בעלון לכסוי ההוצאות טך מאה שו

הערות בהלכות ומנהגי ראש השנה

א תענית ער"ה בשו"ע תקפ"א סעיף ב' כתב שנוהגים להתענות בער"ה. וכתב המ"ב דא"צ קבלה. **ויל"ע** אם ה"ה בזמנינו שלא כולם נוהגים להתענות. ושמעתי מחכ"א שליט"א, שאין צריך קבלה, דהרי יש מנהג להתענות, ומי שלא מתענה עושה שלא ע"פ דין, [ואם היה חולה או חלש ולכן לא התענה עד עכשיו, ג"כ אין צריך קבלה, דמכיון שנתחזק והבריא ממילא הוא בכלל המנהג]. אולם בשם הגריש"א שליט"א הובא (ב"אשרי האישי") דכיון שבזמנינו שהדורות חלושים, אין תענית זו נחלת הכלל, יש לקבל התענית במנחה. אכן מי שרגיל להתענות מדי שנה אין צריך קבלה (א"ה, וכמו שמבואר במ"ב סי' תקס"ב סק"ט).

עוד כתב במ"ב הנ"ל דתענית זו א"צ השלמה, ע"כ. והיינו שא"צ להתענות עד צאת הכוכבים אלא רק עד שיצא מבית הכנסת, דהיינו עד פלג המנחה, ובלבד שיתפלל מנחה תחלה, כמבואר בסיל' תקס"ב סעיף ב', וע"ש במ"ב שכתב בזה"ל: ועיין במחצית השקל בסימן תקפ"א שכתב דעכשיו רבים נוהגים שלא להתענות כי אם עד זמן מנחה גדולה ומתפללים תחלה מנחה וכ"כ בפמ"ג. ועכ"פ נראה דבאדם חלוש בודאי יכול לסמוך להקל להתענות רק עד זמן מנחה גדולה ולהתפלל מנחה ותפלת עננו ולאכול, עכ"ל. (ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ז, הובא באלף המגן סקע"ז)

ב סיום מסכת בער"ה יש הנוהגים לעשות סיום בער"ה כדי להפטר מהתענית, ו**לכאורה צ"ע בזה** דלכאורה שאני ערב פסח שא"ז אלא מנהג בעלמא ולא משום תשובה, ע"כ נוהגים כן לכתחילה, אבל כאן הרי המנהג הוא משום תשובה, וא"כ ממ"נ אם יש בכוחו להתענות אין לו לפטור עצמו מהתענית, ואם אין בכוחו להתענות לכאורה יכול לאכול גם בלא סיום, כמו שמבואר במשנ"ב סק"ט בשם המ"א שבמקום שיש קצת חולי יש להקל לאכול בלא התרה, וצ"ע. אולם העירוני שבארחות רבינו (ע"ש בח"א ובח"ב) הובא שהקה"י נהג לסיים מסכת [או להשתתף בסיום] כדי שלא יצטרך לצום, והשתתפו בסיום כמה מנינים. ושו"ר בהשלמות לס' ארחות רבינו ח"ג שכותב: אמר לי הגר"ח ק שליט"א בער"ה שהיו עושים סיום בביהמ"ד של מרן החזו"א זצוק"ל כדי שלא יצטרכו לצום, אמר להם מרן אף שהוא אינו חייב לצום מטעמי בריאות מ"מ הוא רוצה לאכול על סמך סיום ושיעשו את הסיום אצלו בחדר, וכך עשו, ע"כ. ובספר "אשרי האישי" ראיתי שהביא ג"כ בשם הגריש"א שאף מי שמתענה יכול לאכול בסעודת מצוה ובסיום מסכת. (ואולי משום שהדורות חלושים, ו'מהיות טוב' עושים סיום דמ"מ א"ז חולי ממש).

ג אכילה בער"ה קודם עלוה"ש כתב הרמ"א בס' תקפ"א סעיף ב', ורבים נוהגין לאכול בער"ה קודם עלות השחר משום חוקות העמים שהיו נוהגים להתענות בערב חגיהם כו'. **ובבאר היטב** אות י"ב כתב: והמעיין בזהרו ובכתבי האר"י ז"ל מהחטא הגדול ר"ל לאכול קודם אור היום לא יעשה כן כו'. ועיין ג"כ בשו"ת מכתב מאליהו סי' ז' המודפס באחד מחלקי ה"שדי חמד" (וע"ש בסוף התשובה מש"כ לענין מי שהיה ער ברגע חצות). ועיין משנ"ב סי' פ"ט סק"ח מש"כ על ד' הזוהר, ע"ש!

ד התרת נדרים בנוסח התרת נדרים הנדפס בסידורים מוזכר רק "חרטה", וצ"ב דהא נפסק ברמ"א (רכ"ח ס"ז) ד'נהגו להחמיר ולעשות מן החרטה פתח, שלאחר שאומר שמתחרט מעיקרא אומרים לו, אילו ידעת שתתחרט כלום נדרת, והוא אומר, ואז מתירין לו". ושאלתי חכ"א שליט"א וענה לי שאמנם צריך להוסיף ולומר בזה"ל "ואילו הייתי יודע שאתחרט לא הייתי נודר". [וכעת ראיתי בס' כל נדרי (שטסמן) פע"ח ס"ז דיש שכתבו שהתרת נדרים בערב ראש השנה מועילה מדין 'חרטה', והטעם שהקילו בהתרת נדרים זו להתיר ע"י חרטה גרידא בלא 'פתח' אף שבשאר התרת נדרים אין סומכים להתיר כך, זהו משום שכבר בלאו הכי התנה מעיקרא לבטל נדרים אלו, ולכן אפשר להתירם ע"י חרטה גרידא].

ה בספר פתחי תשובה סי' רל"ט סק"ה כתב וז"ל ודע דמה שכתבו בנוסח התרת נדרים **"וכל מיני נזירות שקבלתי עלי ואפילו נזירות שמשוין" כו'**, נוסחא מוטעית היא, שהרי נזירות שמשוין אין לה התרה כלל וכו' עכ"ל. וכן נתקשה בזה בשו"ת בני ציון ח"א סי' פ"א. ועיין בלחם הפנים על קיצור שלחן ערוך סי' קכ"ט שכתב ג' ישובים לזה, ע"ש. ועיין בארחות רבינו ח"ב עמוד קע"א הנהגת הקה"י בזה. [וע"ע בלוח ארץ ישראל שהגאון האדר"ת זצ"ל בסדורו השמיט מנוסח ההתרה "דיינים מומחים" ו'בשם הוי' ברוך הוא" ו'אפי' נזירות שמשוין". וע"ע בכל הנ"ל בס' 'כל נדרי' שהביא גם ישובים לזה].

ו בשו"ת רב פעלים (לבעל הבא"ח ח"ד או"ח סי' לד) כותב: אם רוצה האשה לעשות לה הב"ד התרת נדרים הנהוגה בערב ר"ה וערב כפור תעשה את בעלה שליח וילך בעלה בפני ב"ד המתירים ויאמר נוסח התרת נדרים של שמעו נא רבותינו וכו' בעדו ובעד אשתו דהיינו שיאמר בפירוש שנדרנו ונשבענו אני ואשתי ואז הב"ד יאמר מותרים לכם וכו' בסתם דכוונתם עליו ועל אשתו וסגי בהכי, ורק צריך שאשתו תאמר לבעלה מקודם אני מתחרטת על כל נדרים ושבועות ואסורים וקונמות וחרמות והסכמות וקבלות ומנהגים ואתה תהיה שלוחי ותלך לפני ב"ד להתיר לי על כל הנזכר כו', עכ"ל.

אולם כמה פוסקים כתבו שאין המנהג שייבקש הבעל התרה עבור נדרי אשתו, אלא הנשים סומכות על התרת נדרים של "כל נדרי" שאומרים בתחילת יום הכיפורים **"הגרש"ז אויערבאן זצ"ל** (הו"ד ב"אשי ישראל" פמ"ה הע' עז, ובהליכו"ש ח"ב פ"א ס"י). **הגר"ש ואזנר שליט"א** (מבית לוי' גליון ד' הלכות התרת נדרים הערה ה, ולשונו: שלא שמענו אצלנו מי שינהגו כן). **הגר"נ קרליץ שליט"א** (בס' חוט שני'). אבל באשרי האישי הביא בשם **הגר"ש אלישיב שליט"א** דגם נשים צריכות התרת נדרים (מפני שמצד הדין קשה לסמוך על שמיעת כל נדרי בליל יוה"ט), ולכן רצוי שאשה תעשה את בעלה שליח בערב ראש השנה שיתיר נדריה, ויאמר לדיינים לפני אמירתו, שאמירה זו תעלה אף לאשתו, שהוא שליח שלה. [וכ"ז באשתו שהיא כגופו וחשיב כאילו היא עצמה עומדת בפני הב"ד, עי' שו"ע רל"ד סניו, וע"ש שלא יקבץ אנשים בשביל זה, אלא רק אם מצא שלש אנשים מקובצים, ועי' בש"ך

שם בשם העט"ז דאם נתנה לו רשות גם לקבצם ולהתיר, כן יעשה). אבל לשאר אדם לא מועיל שליחות כמבואר בשו"ע רכ"ח סט"ז, **ולפ"ז הבנות צריכות להתיר בפני ג' אנשים**, וכן הורה הגר"ש אלישיב שליט"א, וע"ש ב"אשרי האישי" שכך נוהגים בירושלים].

ז תקיעות לפעמים הבעל תוקע חוזר ותוקע שוב תקיעה ראשונה של תשר"ת, והקהל סבורים שהוא ממשיך ותוקע תקיעה אחרונה, או שחוזר שוב על תקיעה אחרונה של תשר"ת, והקהל סבורים שממשיך לתקוע תקיעה ראשונה של תש"ת, ולכן צריך לכוון לצאת בכל תקיעה שהיא לפי הצורך, שאז יוצא אפילו אם אינו יודע באיזה מקום עומדים [אשרי האישי" בשם הגר"ש אלישיב שליט"א].

ח סימנים כתב בשו"ע (תקפ"ג, א) דכשאוכל הסימנים אומר יה"ר כו' ובמשנ"ב הובא דיש לאמרו עם שם השם דהיינו יה"ר מלפניך ד' או"א כו'. ובשם הגר"ש אלישיב שליט"א הובא דיש אומרים שם השם רק על המין הראשון, ועל שאר המינים אומרים "יה"ר מלפני אבינו שבשמים".

בשם הגרש"א זצ"ל הובא שיש לברך ברכת בורא פרי האדמה על הקרא שזה ודאי לא בא אצלינו מחמת הסעודה, ולפטור בזה שאר המינים. אולם בספר חוט שני **מהגר"ק שליט"א** הובא דעל רוביא קרא וכתתי, צ"ע אם צריך לברך עליהם באמצע הסעודה, ואע"פ דאין הדרך לאכול דברים אלו סתם, מ"מ ו"ל דהוי כמו מרור דאיכא ספק אם לברך עליו בורא פרי האדמה. ויש עצה לברך בורא פרי האדמה על בננה או בוטנים ולפטור בזה את כל שאר המינים. [וע"ע ב"אשרי האישי" בשם הגריש"א].

ט שתיית יין ברה"ה בראש השנה אף שיש דין שמחה כמ"ש במשנ"ב תקצ"ז סק"א שגם ברה"ה יש דין "ושמחת בחגך", מ"מ אין צריך לשתות רביעית יין כבכל יו"ט, דהרי הטעם ששותים יין בכל יו"ט הוא משום שבזמן שבית המקדש היה קיים היו אוכלין בשר השלמים לשמחה, כדכתיב "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת" וגו', ועכשיו שאין ביהמ"ק קיים אין יוצאין יד"ח שמחה אלא ביין שנאמר "ויין ישמח לבב אנוש", כמ"ש בביאור הלכה סי' תקכ"ט. ובראש השנה הרי אין מקריבין שלמים. **ומ"מ** ראוי להדר לשתות קצת יין בכל סעודה [א"ה, משום כבוד הסעודה ולא משום שמחה, וכמו בכל שבת ויו"ט כדי לצאת דעת הרמב"ם שסובר כן, כמ"ש במשנ"ב סי' רצ"א סק"א] [כ"ז שמעתי מחכ"א ששאל את **הגר"ח קניבסקי שליט"א**]. וכעת ראיתי ב**בוא מהגר"נ קרליץ שליט"א** (חוט שני הלכות ר"ה) בזה"ל: אף למאי דכתב המ"ב דאיכא מצוה דושמחת בחגך בראש השנה, אין מקובל לשתות יין בראש השנה חוץ מיין של קידוש.

י שינה ביום ר"ה כתב הרמ"א (תקפ"ג סעיף ב') "וגם נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה ומנהג נכון הוא". וביאר המשנ"ב (סק"ט): משום דאיתא בירושלמי "מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלא". **דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א** [נזר החיים" שאלה ק"ז] דאין הדברים אמורים במי שנמשכה שינתו עד הבוקר, ולא נאמר אלא שאין לילך ולהתחיל לישון ביום, ולפ"ז אין צריך לקום מוקדם בראש השנה. **אבל דעת הגר"נ קרליץ שליט"א** להחמיר בזה. **ומ"מ** אמר הגר"נ שליט"א שאפשר להקל בזה וסגי לקום לפני הנה"ח וא"צ לקום לפני עלוה"ש [והיינו שאפשר לסמוך על שיטת הגר"א ש"היום" הוא מנה"ח עד שקיעה"ח דלא כהמ"א שזה מעלוה"ש עד צאה"כ]. [כן שמעתי בשמו מחכ"א שליט"א, אולם כעת יצא לאור ספר חוט שני [מהגר"ק] על הלכות ר"ה, ושם הודפס בזה"ל: ולישן ברה"ה קודם תפילת שחרית, "אם נתעורר משנתו" אחר עלות השחר, יש ליהזר כו']. **עוד ראיתי** בהליכות והנהגות **בשם הגרש"א שליט"א** דמה שהפוסקים כתבו לקום מוקדם הוא משום שבכל יום היו קמים כן ולכן אין ראוי להתעצל ולאחר לקום ברה"ה, משא"כ לדין שאנו רגילים לקום יותר מאוחר, יכול לקום כהרגלו.

יא תענית ברה"ה עד חצי היום המשנ"ב (תקצ"ז סק"ב) מביא מהעטרת זקנים, דלכר"ע מותר להתענות ברה"ה ולהתפלל עד חצות אע"ג דבשבת ושאר יו"ט אסור, וכן איתא לעיל בסימן תקפ"ד ס"א בהג"ה, ע"כ. (ועיין בעט"ז שמוכיח כן מהפוסקים בנחמיה א'). **אולם** במעשה רב [מהגר"א] סי' ר"ז כתב: אין טובים [ואם נמשך עד חצות מתפללין מנחה קודם סעודה] ע"כ. **והנה** הנוהג בזה כהגר"א צ"ע מה יעשה דהרי בזמנינו עפ"י רוב התפילה נמשכת עד אחרי חצות, ולאכול לפני התפילה [וכן לפני התקיעות, למי שאינו חולה או חלוש] הרי אסור. **ולכאורה** יש עיצה לשתות מים לפני התפילה. אולם יש לדון בזה דהרי טעם האיסור להתענות עד חצות אי"ז משום תענית אלא ככל מי שלא אוכל פת שחרית דאיכא בזה משום זורק אבן לחמת, שיש בזה עינוי ואין ראוי לעשות כן בשבת [כמבואר במ"ב סי' רפ"ח], ולפ"ז לכאורה לא מהני לשתות מים דהרי לפת שחרית בעינן מידי דזיין. אולם הראוני בפמ"ג (א"א סימן קנז) שכתב וז"ל: "מה שכתב המחבר אם לא טעם מידי מצפרא, איני יודע אם שתה בכלל או דווקא פת וכביצה וכההוא דפת שחרית המוזכר בסיל' קנ"ה ב' יעו"ש". ושו"ר בספר אשרי האישי שהביא בשם **הגר"ש אלישיב שליט"א** (לענין ר"ה שחל בשבת) דמי ששתה לפני התפילה ביום אין לו לחשוש להאריך את מוסף לאחר חצות משום תענית כיון שכבר טעם. וכן הביא הגר"א דינר בשם **הגר"נ קרליץ שליט"א**. [נכתב ע"י הרב ח. נ. שליט"א]

נכתב לעורר לב המעיינים

ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה